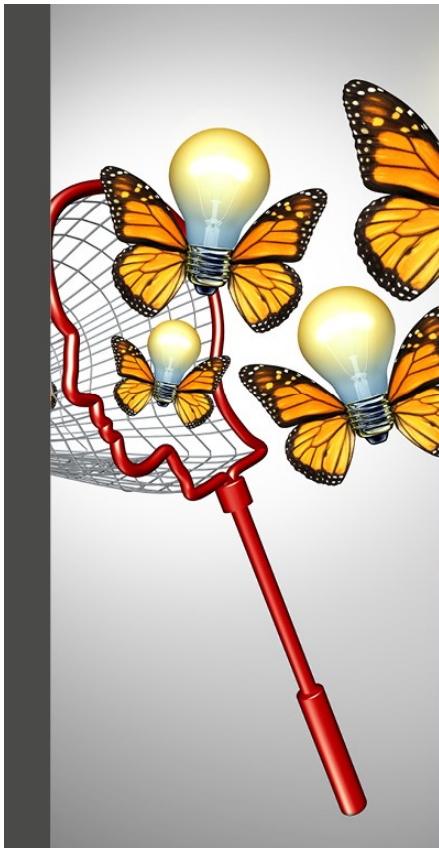

Bijlage bij het hoorcollege *De toekomst wordt nóg beter*

DE TOEKOMST WORDT NÓG BETER

EEN HOORCOLLEGE
OVER VOORUITGANGS-
DENKEN EN EFFECTIEF
ALTRUISME

door Maarten Boudry

Inhoudsopgave

College 1. Waarom de wereld niet naar de knoppen gaat

H1. Vooruitgang is géén geloof

H2. De wortels van het hedendaagse pessimisme

College 2. Hoe we de wereld nog beter kunnen maken

H3. Pessimisme is schadelijk

H4. Effectief altruïsme

Aanbevolen literatuur

Maarten Boudry

Dr. Maarten Boudry (1984) is wetenschapsfilosoof en bekleedt de Leerstoel Etienne Vermeersch aan de UGent. Hij studeerde in New York, Wenen, Boedapest en Boston. Zijn spraakmakende opiniestukken en essays verschenen in De Standaard, NRC, De Morgen, The Independent, The New York Times (The Stone), Filosofie Magazine, De Groene Amsterdammer, Trouw en de Volkskrant. In 2015 verscheen van hem *Illusies voor gevorderden. Of waarom waarheid altijd beter is*, in 2019 *Waarom de wereld niet naar de knoppen gaat*. Zijn laatste boek is *Alles wat in dit boek staat is waar (en andere denkfouten)*.

Samen met filosoof Massimo Pigliucci stelde hij de bundels *Philosophy of Pseudoscience* (2013) en *Science Unlimited?* (2018) samen, over de grenzen van de wetenschap. Daarnaast publiceerde hij meer dan 40 wetenschappelijke artikels in diverse tijdschriften en boeken. Hoeft er niet per se bij, als het te lang wordt.

De Corridor – Wetteren

Dit hoorcollege is tot stand gekomen i.s.m. De Corridor. De Corridor is een multifunctionele ruimte in Wetteren, België, die gelegenheid biedt tot bijeenkomsten van allerlei aard. De meeste events hebben een culturele en educatieve inslag.

Voor meer informatie: www.decorridor.be

Meerkeuzevraag

- ☐ Er is ontzettend veel ellende in de wereld.
- ☐ Nooit eerder was er zo weinig ellende in de wereld als vandaag

Beide stellingen zijn even waar

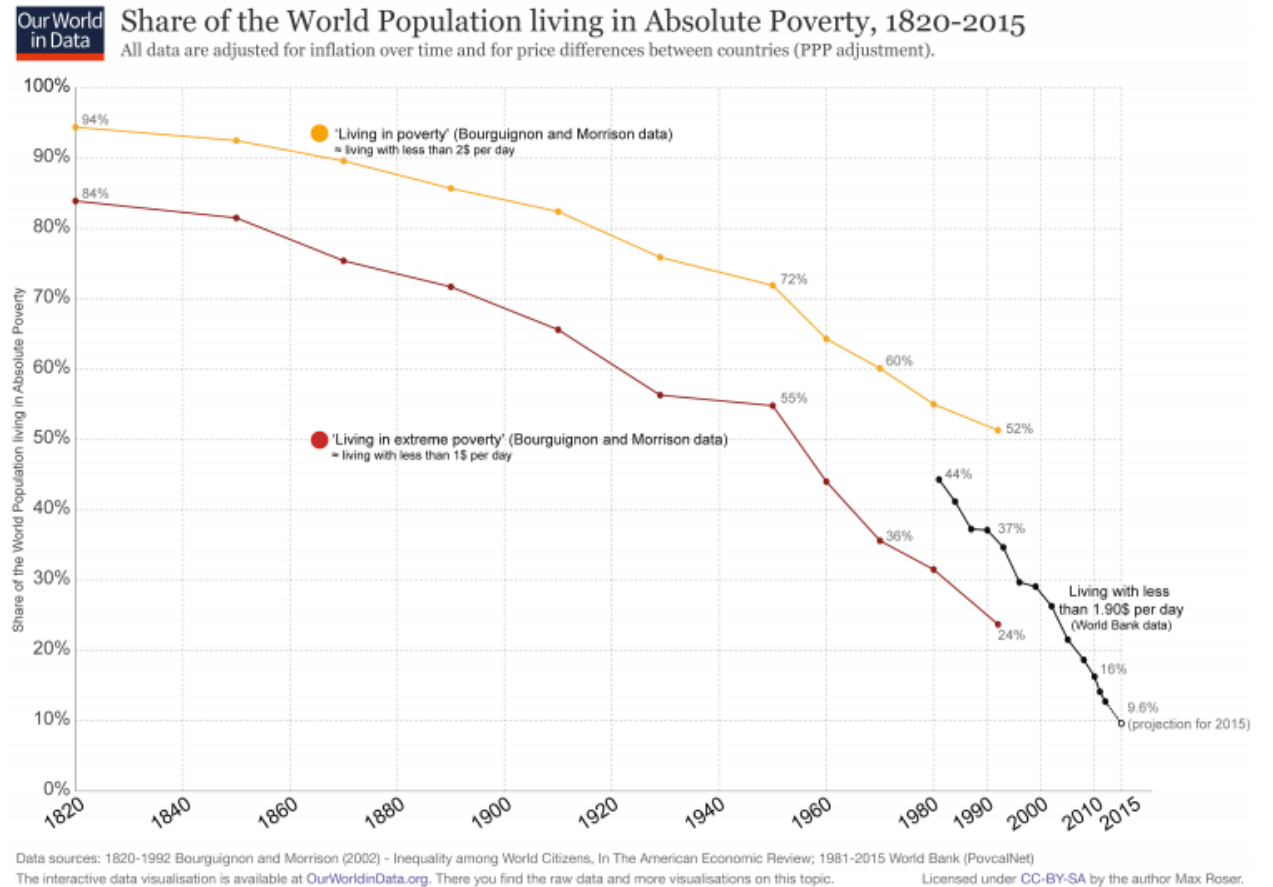
- Er *is* veel ellende: oorlog, genocide, hongersnood, terrorisme, verwoestende natuurrampen, milieuvervuiling, extinctie, dodelijke epidemieën...
- Maar: de hoeveelheid ellende (hoe je die ook meet) is drastisch verminderd

Armoede

800 miljoen mensen leven in extreme armoede (minder dan \$2 per dag)

Ze balanceren voortdurend op de rand van de hongersnood. Ze hebben geen schoon drinkwater, geen dak boven hun hoofd, geen beschutting tegen weer en wind. Ze worden geteisterd door infectieziekten of door oorlog.

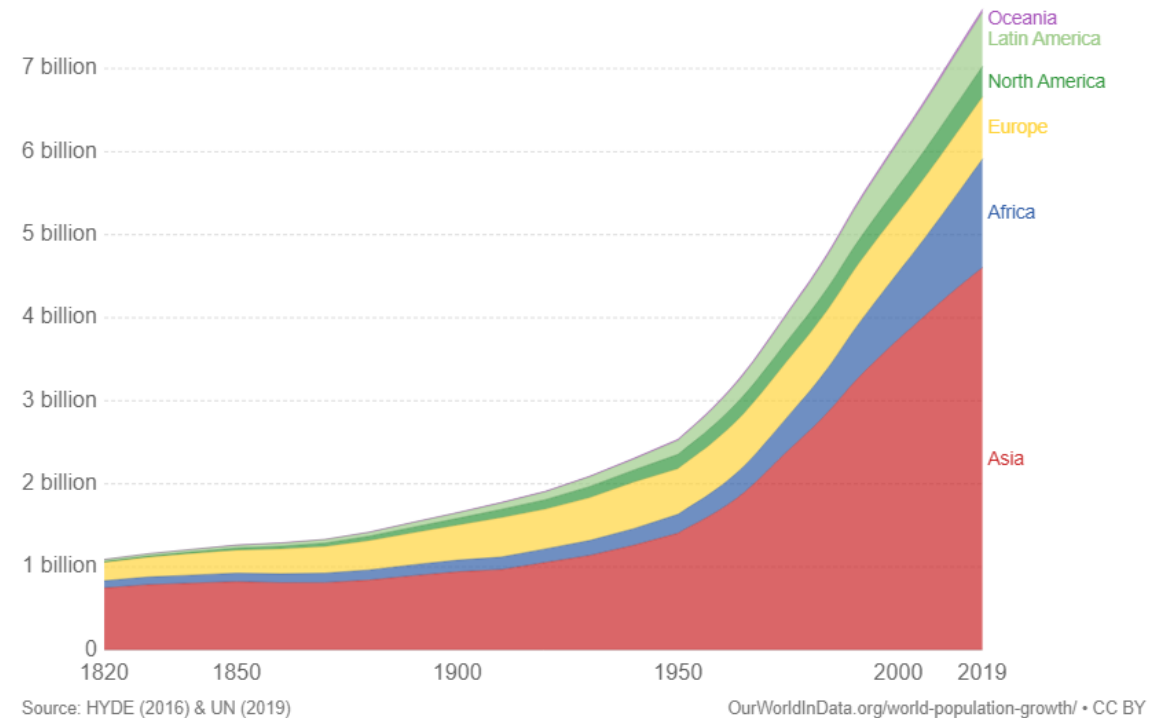

Bevolkingsgroei

Nog gekker: bedenk dat er 8 keer zoveel mensen leven als in 1800. Als er meer monden zijn om te voeden, moet er dan niet méér armoede zijn?

Nee, er is net minder armoede.

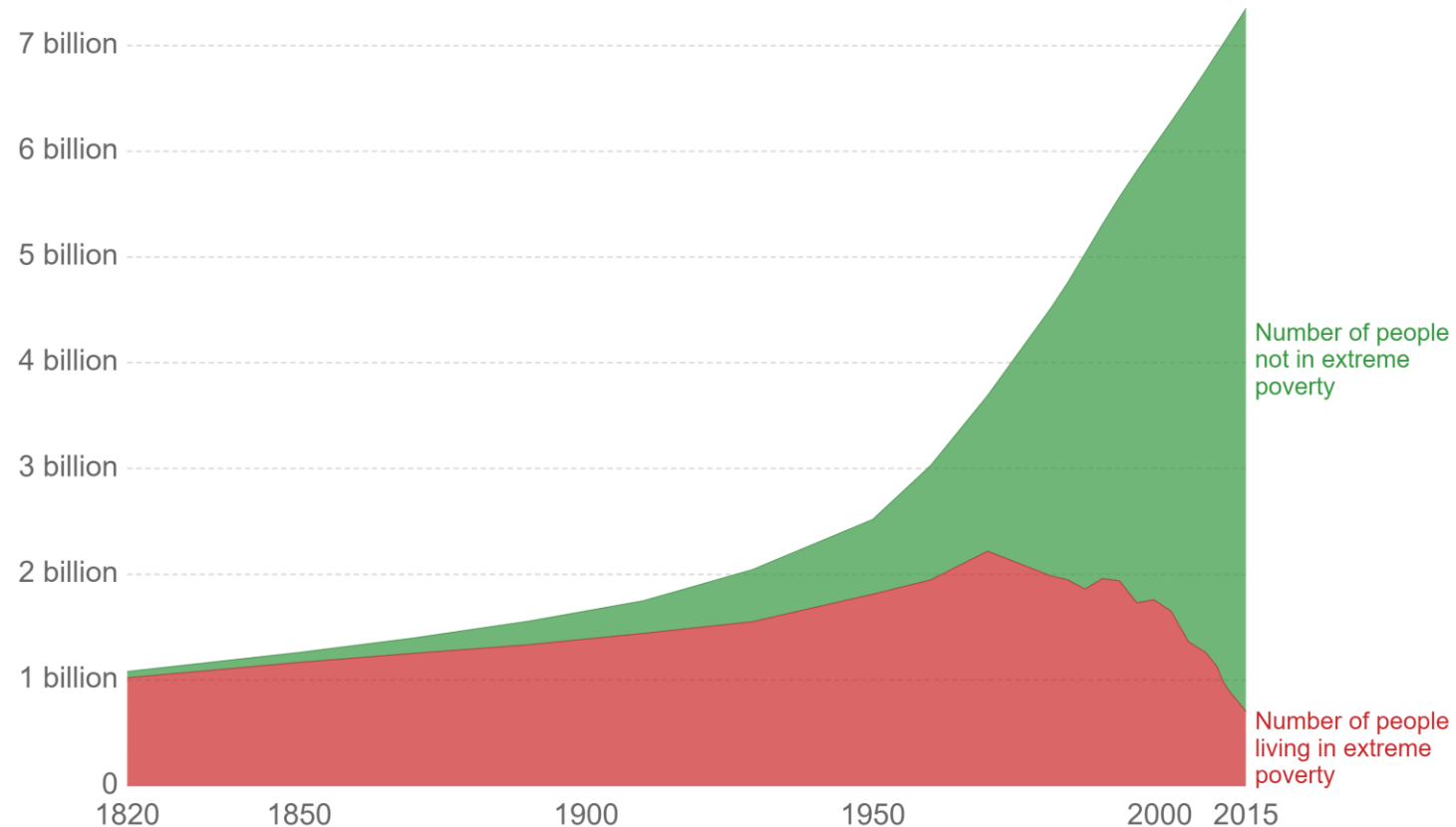
World population by region

World population living in extreme poverty, 1820-2015

Extreme poverty is defined as living at a consumption (or income) level below 1.90 "international \$" per day. International \$ are adjusted for price differences between countries and for price changes over time (inflation).

Our World
in Data

Source: World Poverty in absolute numbers - OWID based on World Bank (2016) and Bourguignon and Morrisson (2002)
OurWorldInData.org/extreme-poverty/ • CC BY-SA

Niet alleen het percentage daalt, maar ook het absolute aantal.
Er leven anno 2019 minder arme mensen op deze wereld, stuk
voor stuk geteld, dan dertig jaar geleden.

Spectaculaire daling

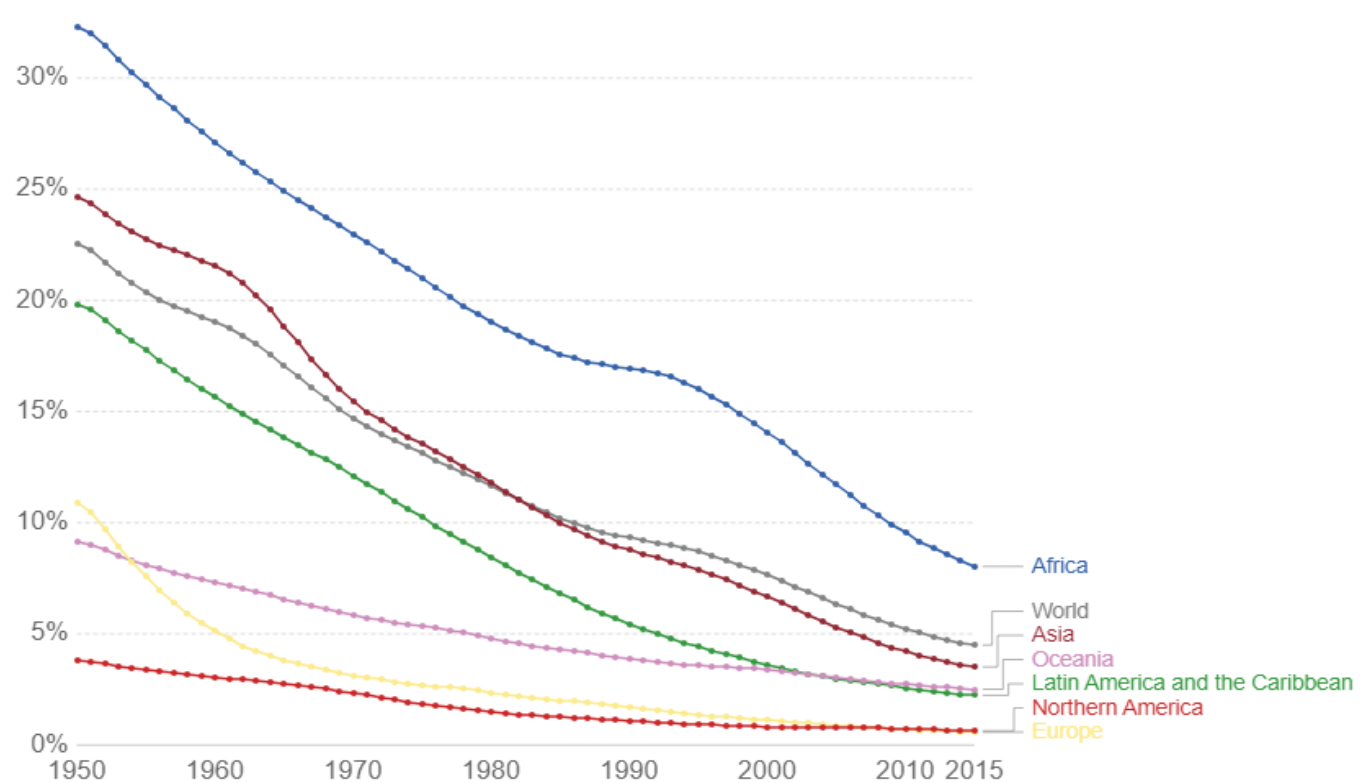
Elke dag sterven
15.000 kinderen
(onder de 5 jaar).

En toch.

Vroeger: meer dan 4
kinderen op 10
vierden nooit hun
vijfde verjaardag.

Child mortality

Share of children, born alive, dying before they are five years old.

Source: UN Population Division (2017 Revision)

OurWorldInData.org/child-mortality/ • CC BY

Nederland en België

Vandaag is de kindersterfte gedaald tot 3,4% wereldwijd.

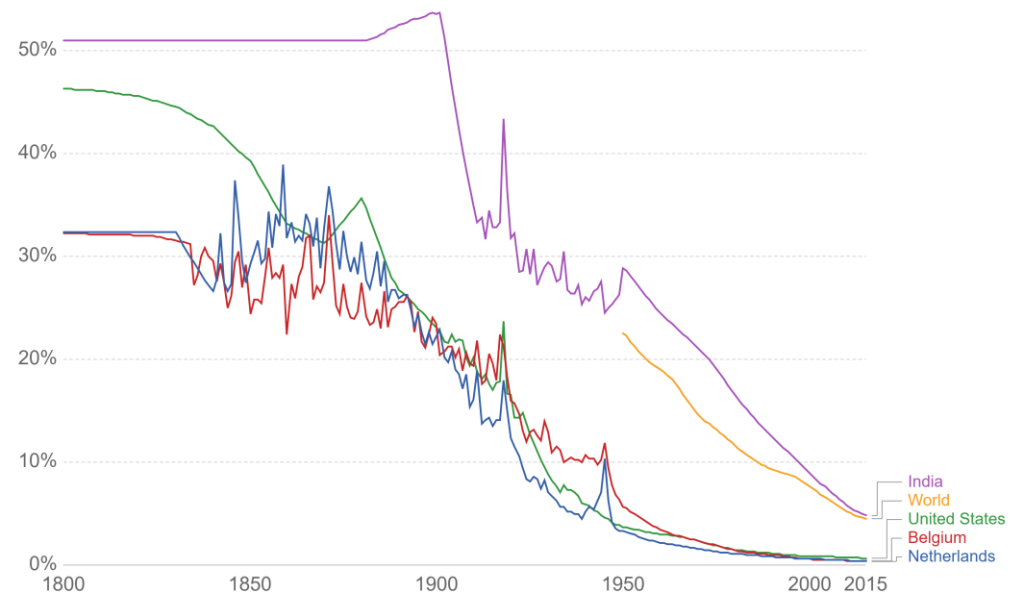
In België tot 0,34% en in Nederland 0,35%.

Dus nog 3,5 doden op 1000 kinderen.

Child mortality rate

Shown is the share of children (born alive) who die before they are five years old.

Our World
in Data

Source: Gapminder estimates up until 1949 and UN Population Division from 1950 to today

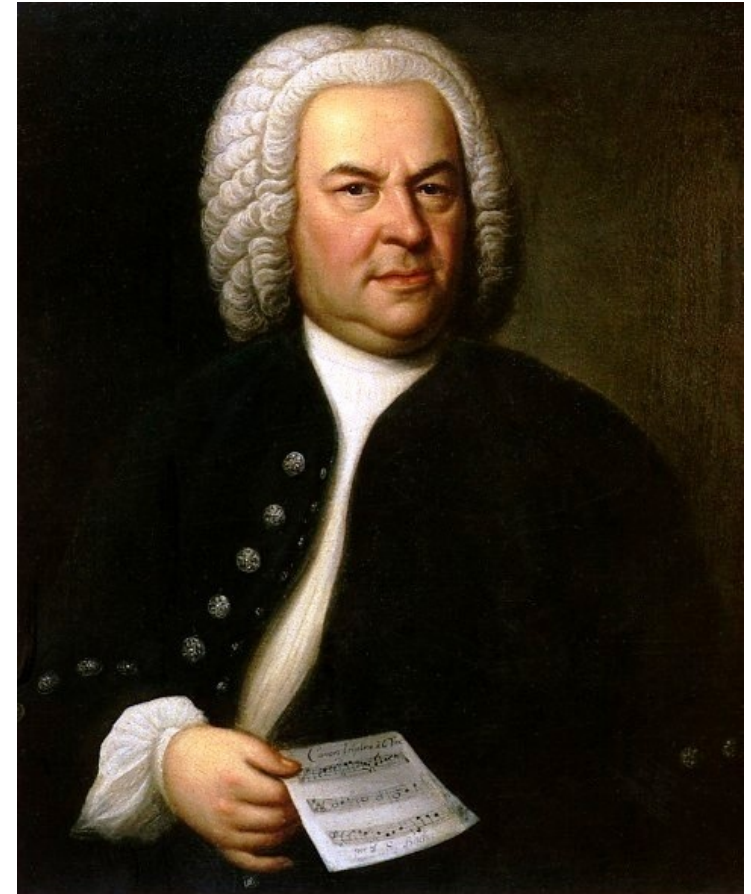
CC BY-SA

Bach

Johann Sebastian Bach (1685-1750).

Vader van twintig kinderen.

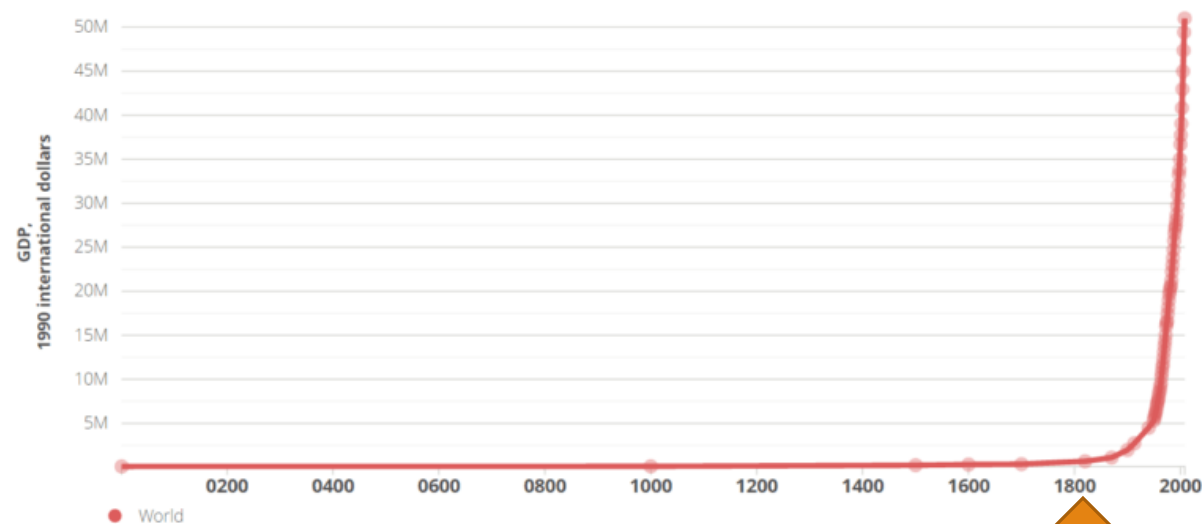
Tien van hen werden volwassen. De andere tien stierven voor hun vijfde.

De hockeystick

Als je een grafiek maakt van onze levensverwachting doorheen de tijd, dan krijg je één vlakke en eentonige lijn, millennium na millennium. Maar dan, rond 1800, verandert er wat. Plotseling kronkelt de lijn naar boven, steeds hoger en hoger. Hetzelfde liedje voor materiële rijkdom, en voor vele andere zaken: democratie, vrije tijd, vrouwenrechten, voedselaanbod, geletterdheid.

Al die grafieken zien eruit als een hockeystick: een langwerpige stok met op het einde een krul naar boven.

↑
1800

Het geheime recept

Het geheime recept voor vooruitgang.

- Erken eerst dat je onwetend en feilbaar bent
- Verwerp vervolgens alle openbaringen, overleveringen en dogma's
- Bedenk nieuwe ideeën en hypothesen
- Toets ze aan de werkelijkheid en aan de kritiek van anderen
- Behoud voorlopig wat werkt en verwerp de rest
- Gebruik vervolgens de beste en meest beproefde kennis om de wereld te verbeteren
- Slot: denk nu niet dat je de waarheid in pacht hebt, maar begin de hele cyclus van voren af aan

Een eindeloos toernooi

Als je dit stappenplan van proefondervindelijke zelfverbetering toepast op de kosmos, dan krijg je de **wetenschap**.

Als je er de **samenleving** mee inricht, dan krijg je de liberale democratie, met haar parlementen en verkiezingen.

Als je het aanwendt om in onze menselijke noden en behoeften te voorzien, dan krijg je een **vrijemarkteconomie**. Iemand heeft een goed idee, hij brengt het op de markt, en mensen kopen het vrijwillig.

Dit is volgens mij de kern van ons vooruitgangsverhaal: een eindeloos toernooi van ideeën, in een open en vrije arena, telkens opnieuw.

Ideeën hebben seks (Matt Ridley)

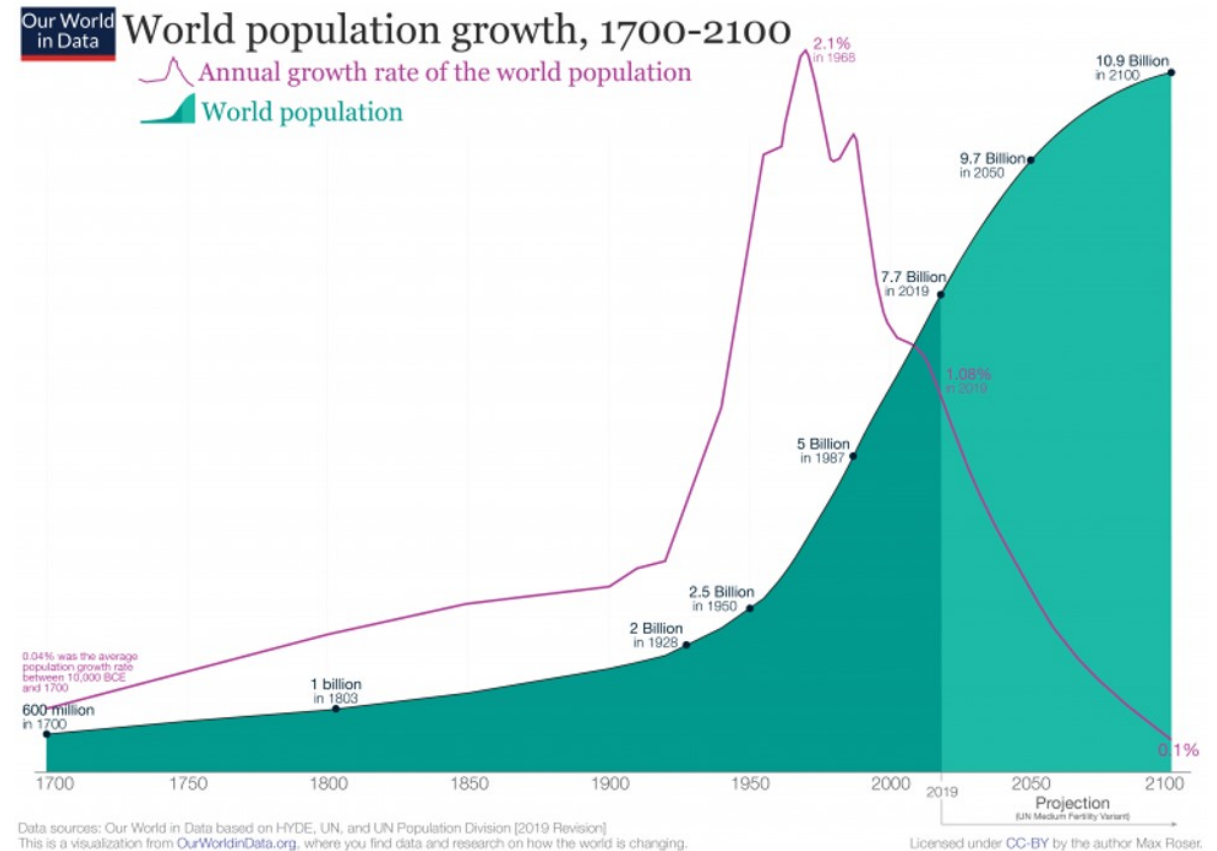
Nog meer goed nieuws

Infectieziekten:

De grootste killers van de geschiedenis waren infectieziekten. Die zingen nu een toontje lager dankzij betere hygiëne, riolering en vaccinatie. Sommige zijn zelfs helemaal of bijna uitgeroeid, zoals pokken, polio en rivierblindheid. Vele andere – malaria, mazelen, tetanus, rodehond, bof – zijn sterk teruggedrongen

Overbevolking:

Groei van de wereldbevolking is sinds de jaren zeventig sterk afgeremd. Ook hier weer hetzelfde patroon: het rijke Westen neemt het voortouw, de rest van de wereld volgt enkele decennia later.

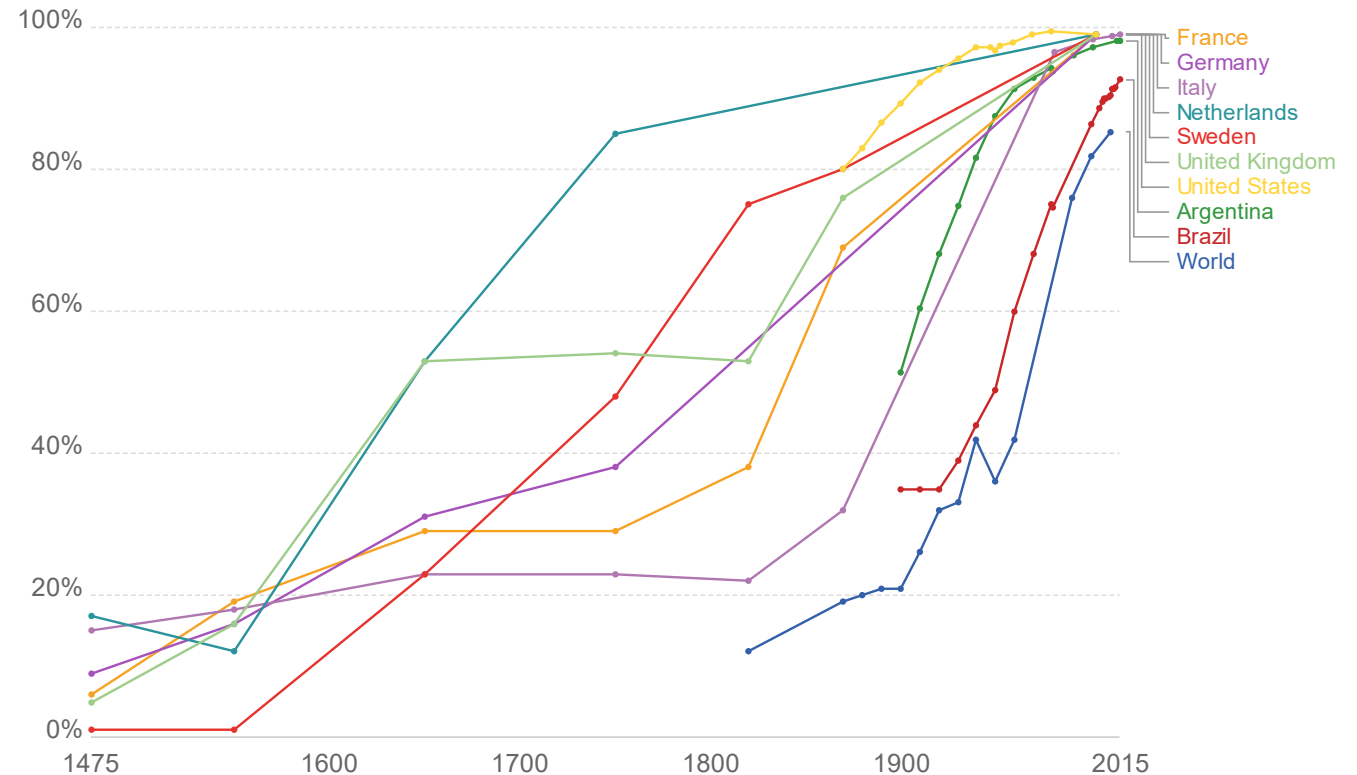

Minder analfabetisme

Er is minder **analfabetisme**. In 1800 kon slechts 12 procent van de wereldbevolking lezen en schrijven. Vandaag is dat 85 procent. De verhouding tussen geletterden en ongeletterden is helemaal omgekeerd.

Literacy rate

Estimates correspond to the share of the population older than 14 years that is able to read and write.

Source: WDI, CIA World Factbook, & other sources

Note: Specific definitions and measurement methodologies vary across countries and time. See the 'Sources'-tab for more details.

OurWorldInData.org/literacy • CC BY

Minder moorden

Er wordt minder **gemoord**.

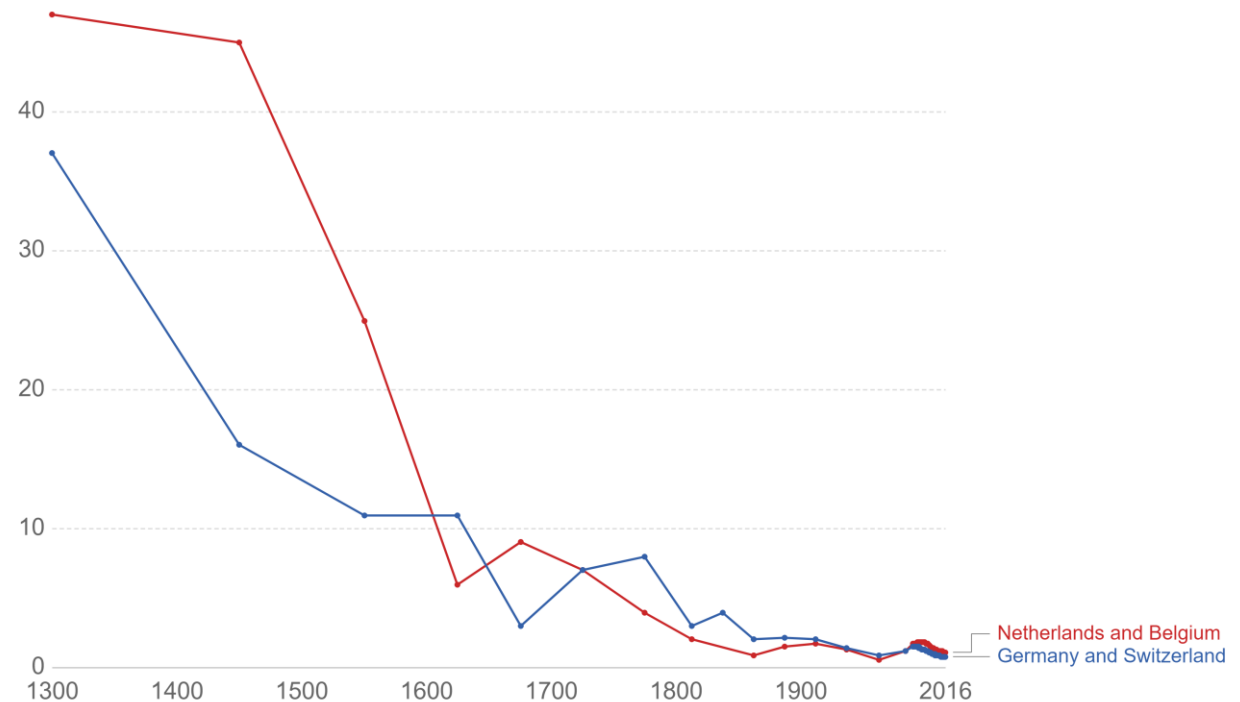
De kans dat iemand je de hersenen insloeg was in de middeleeuwen bijna vijftig keer zo groot als nu.

Bijna alle vormen van geweld – oorlog, verkrachting, lynchpartijen, genocide, partnergeweld – zijn de laatste eeuwen sterk afgenomen.

Long-term homicide rates across Western Europe

Long-term homicide rates across a select number of countries or regional groups in Western Europe. This is measured as the number of homicides per 100,000 individuals in a given population.

Our World
in Data

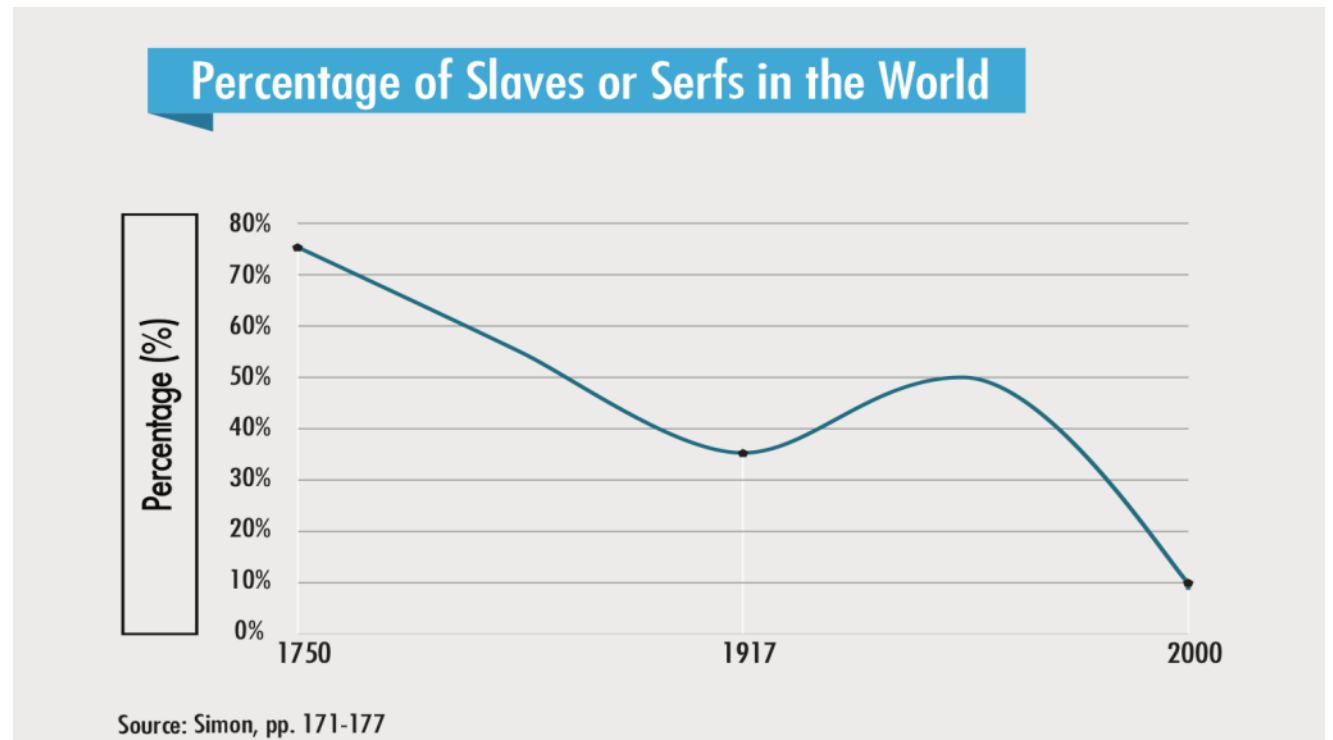

Source: Eisner (2003) & IHME

CC BY-SA

Minder slavernij

Slavernij was vroeger de normaalste zaak van de wereld, vandaag is het in elk land afgeschaft (Mauritanië was het laatste land, in 1981).

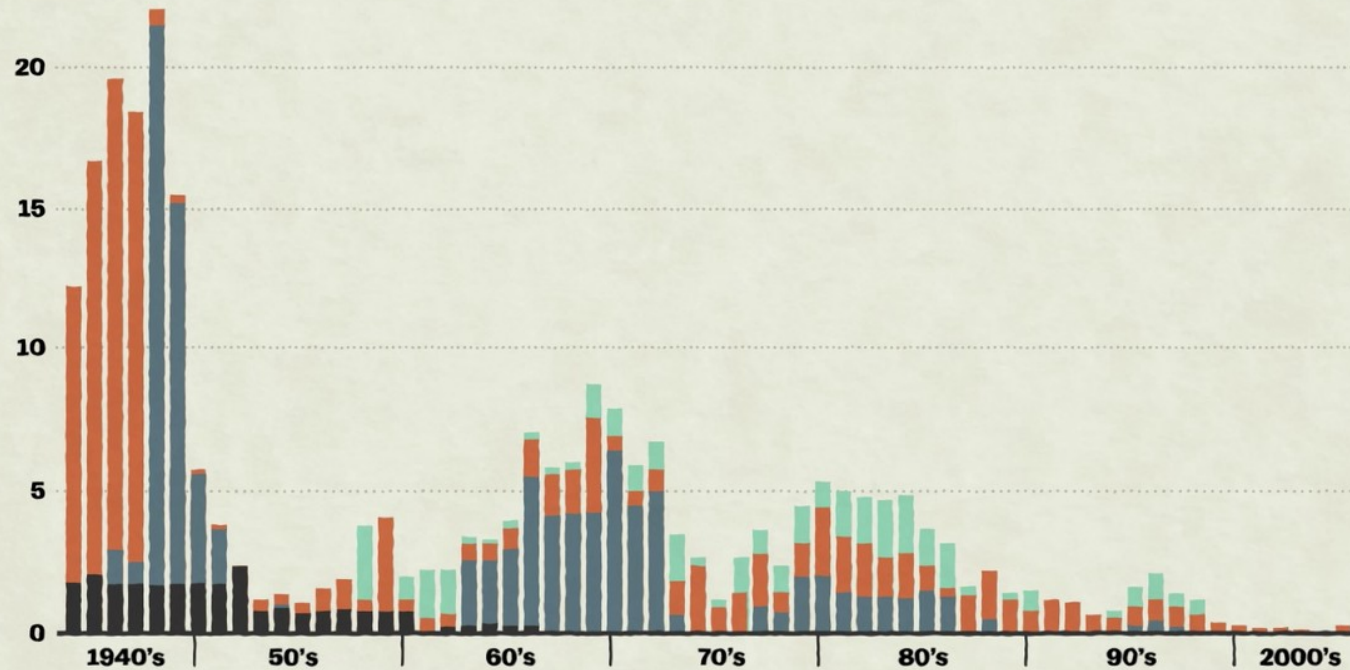

Minder oorlog

World-wide battle deaths per 100,000 people

■ Colonial ■ Interstate ■ Civil ■ Civil with foreign interaction

Human Security Report Project, Uppsala Conflict Data Project, Peace Research Institute of Oslo, via WSJ

Meer democratie

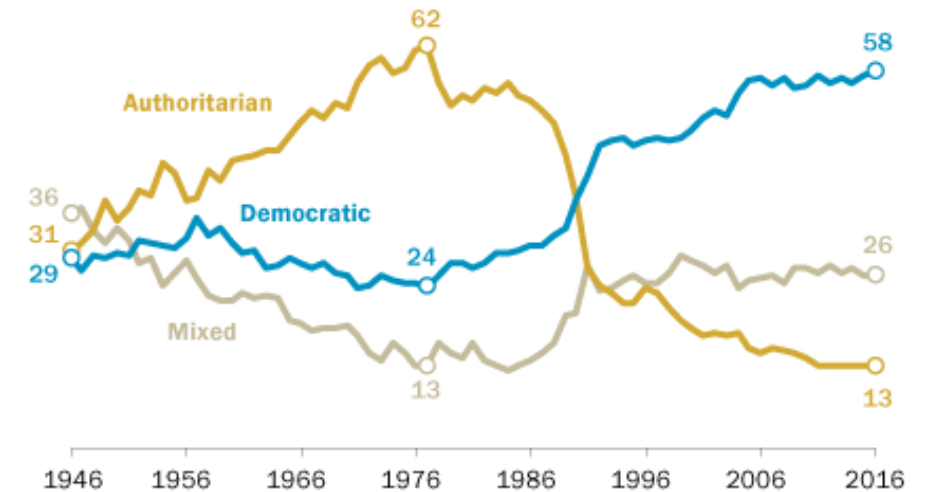
Er is méér democratie.

Geruchten over democratische recessie of terugval kloppen niet. Enkele eeuwen geleden leefde niemand in een democratie. Democratie blijft zich verder verspreiden over alle uithoeken van de wereld, zij het met ups en downs.

Vandaag: meer dan de helft onder democratische regimes.

Nearly six-in-ten governments are democracies

% of countries under each regime type, 1946-2016

Note: Data available only for 167 countries included in the Polity IV database.
Source: Center for Systemic Peace's Polity IV Project.

PEW RESEARCH CENTER

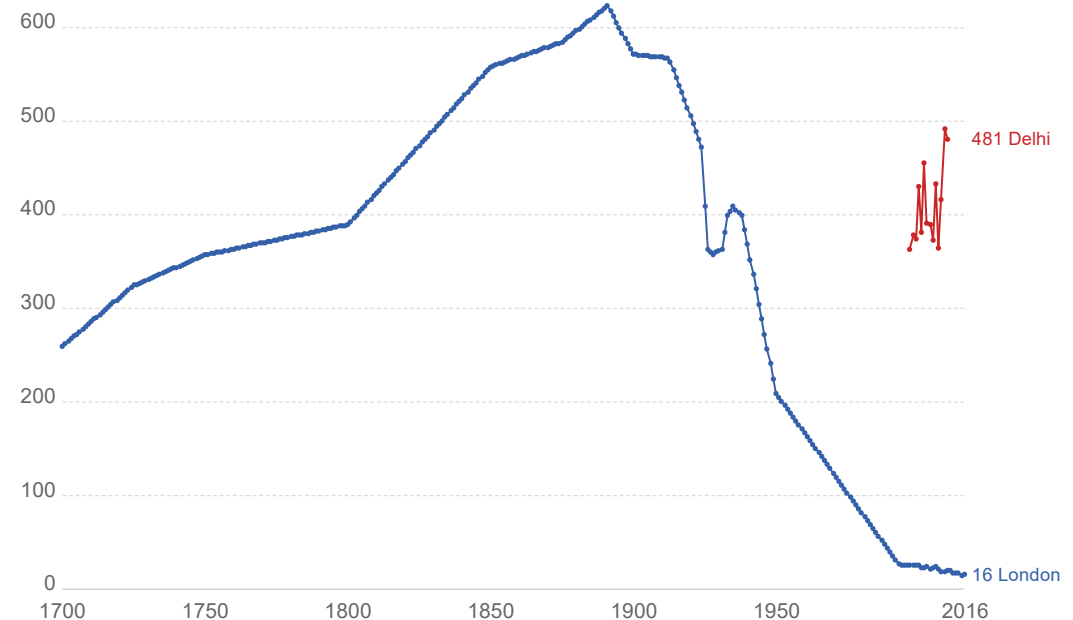
Minder milieuvervuiling

Milieuvervuiling. Lucht en rivieren in Europa zijn veel schoner dan enkele decennia terug. De zware milieuvervuiling waarover mensen zich in de vorige eeuw terecht zorgen maakten – zwaveloxide, lood, kwik, cadmium, stikstofoxiden – is bij ons bijna helemaal opgelost.

Air pollution, London vs. Delhi

Average concentrations of suspended particulate matter (SPM), measured in micrograms per cubic metres in London over the long-term and Delhi's more recent past.

Our World
in Data

Source: Fouquet (2011) and Government of India (2012-13)

OurWorldInData.org/london-air-pollution/ • CC BY

Tot zover het goede nieuws

Sommige cijfers klinken wellicht verrassend.

De Zweedse arts en statisticus
Hans Rosling schrijft hier al jaren over.

Feitenkennis is onontbeerlijk

Quizvragen over vooruitgang

Gedurende de laatste 20 jaar, is de extreme armoede in de wereld...

- a) bijna verdubbeld
- b) ongeveer gelijk gebleven
- c) bijna gehalveerd

Wat is vandaag de gemiddelde levensverwachting wereldwijd?

- a) vijftig jaar
- b) zestig jaar
- c) zeventig jaar

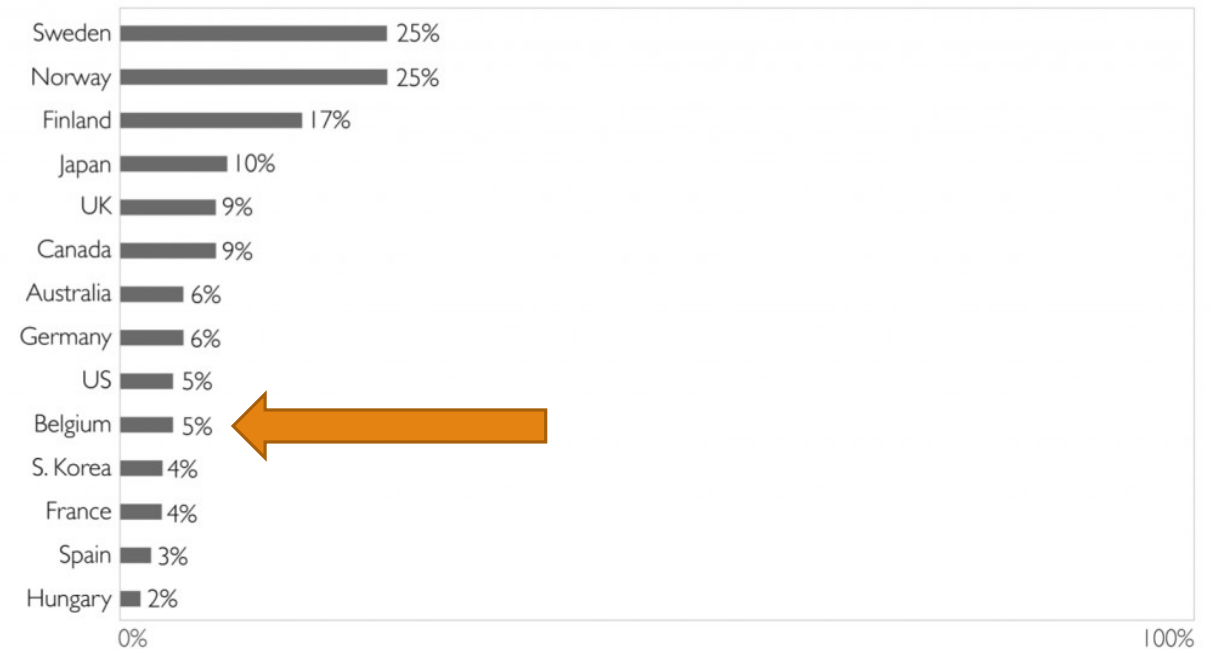
Scores

Slechts 10 procent juiste antwoord

In België slechts 5 procent

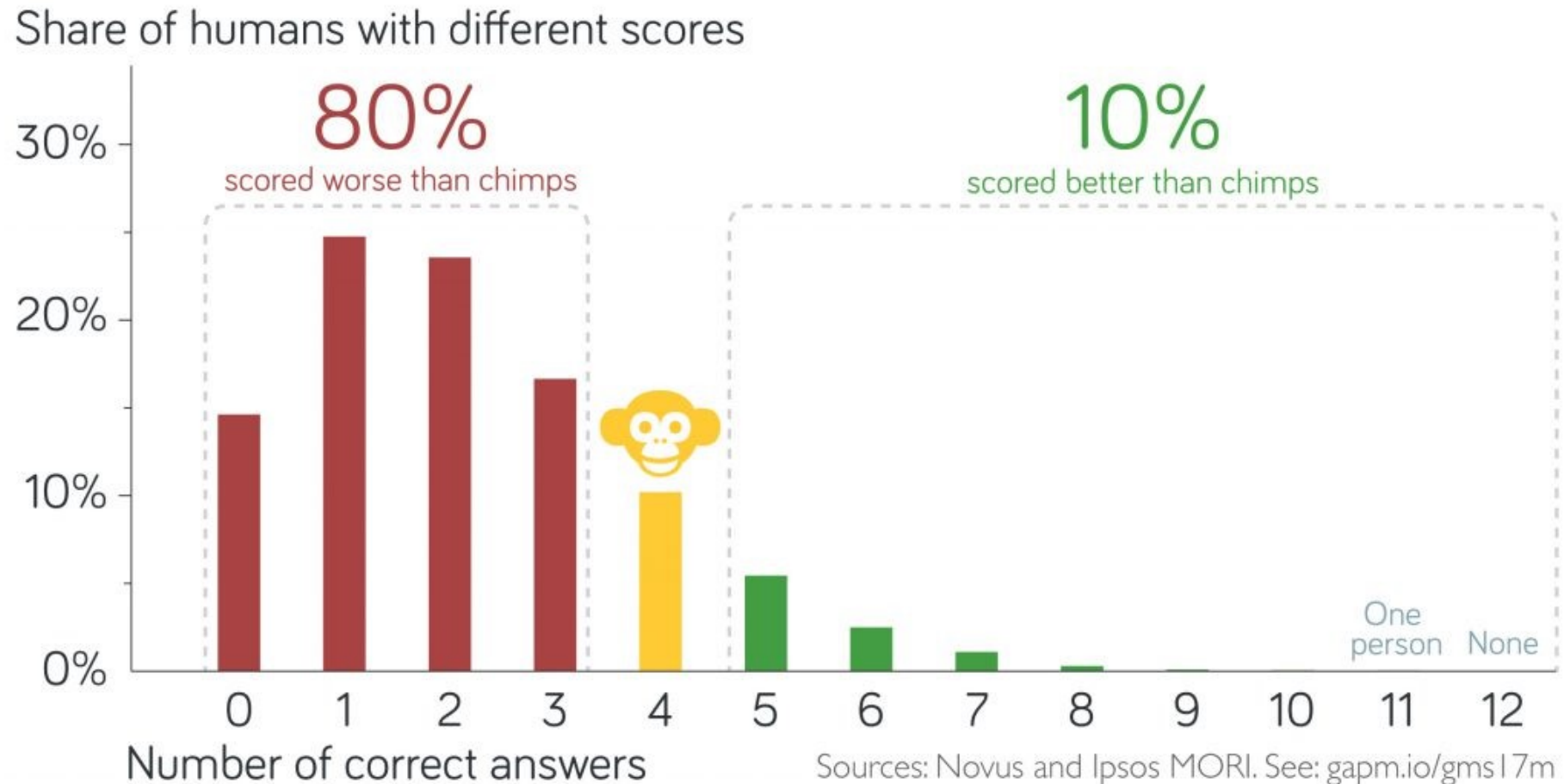
Hoogopgeleide mensen beter? Onder de universitair geschoolden gaf maar 12 procent het juiste antwoord.

FACT QUESTION THREE RESULTS: percentage who answered correctly.
In the last 20 years, the proportion of the world population living in extreme poverty has ... ?
(Correct answer: almost halved.)

Sources: Ipsos MORI[1] & Novus[1]

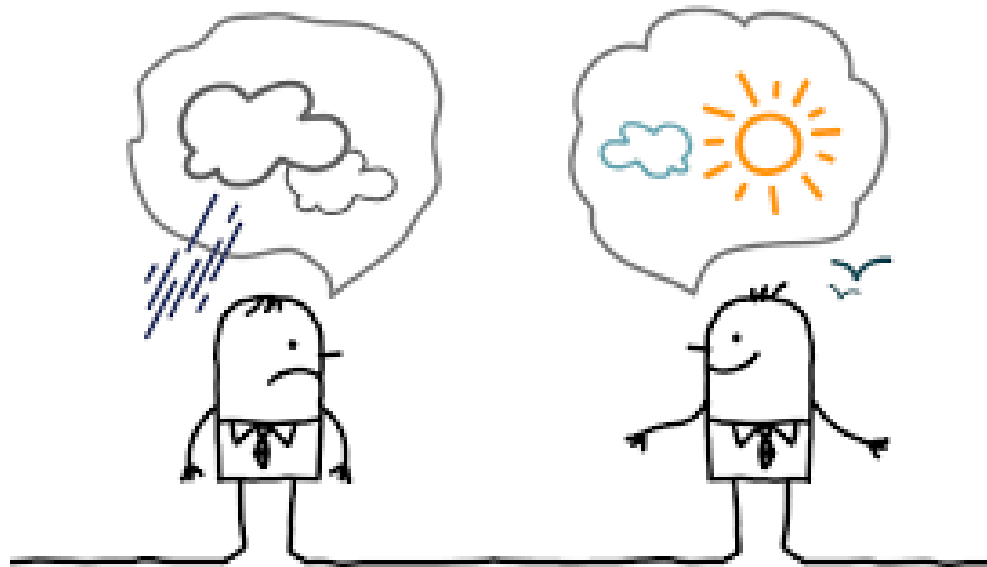
Aap verslaat mens

Pessimisme

Telkens de meest sombere antwoorden.

Paul Schnabel: “Het gaat goed met mij, het gaat slecht met ons”.

De schuld van de media?

Eerste Wet

*De Wet van de Onzichtbaarheid van
Vooruitgang: vooruitgang verloopt langzaam en
onmerkbaar, achteruitgang gaat in één klap en
valt onmiddellijk op.*

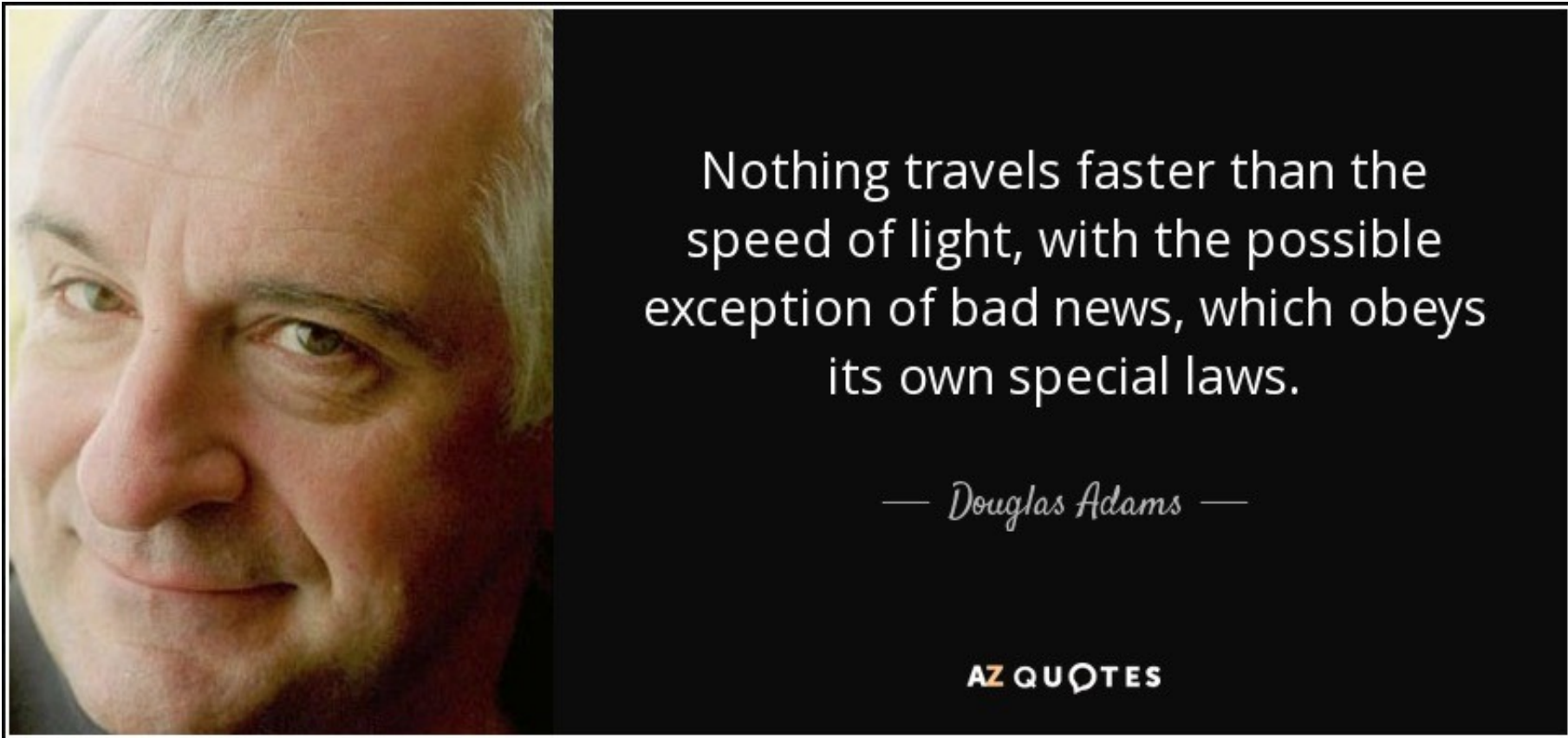
Nooit op het journaal?

Ook nooit op het journaal

Onze moderne tijd

Tweede wet

De Wet van de Snelheid van Slecht Nieuws: hoe goed het ook gaat met de wereld, er zal altijd voldoende rampspoed overblijven om elke dag tijdig de krant te vullen

Minder moorden

In de middeleeuwen

- Veel meer moorden
- Nieuws? Enkel wanneer het om de hoek gebeurde

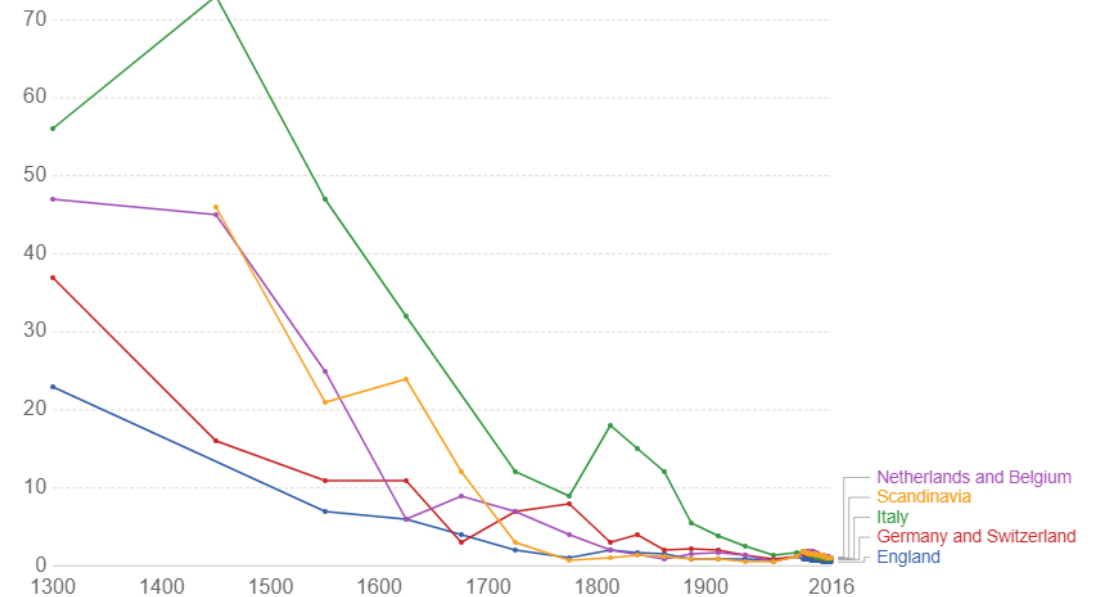
Vandaag

- Overal in het land
- Overal ter *wereld*

Homicide rates across Western Europe

Long-term homicide rates across a select number of countries or regional groups in Western Europe. This is measured as the number of homicides per 100,000 individuals in a given population.

Our World
in Data

Source: Eisner (2003) & IHME

CC BY-SA

De donkere fascinatie van ons brein

Waarom al dat slecht nieuws brengen?

Zoals de Britten zeggen: *if it bleeds, it leads*.

Niet dat we het per se leuk vinden om over vreselijke gebeurtenissen te lezen, maar we zitten er wel allemaal naar te staren, als konijnen naar een lichtbak.

Negatieve prikkels trekken meer aandacht dan positieve.

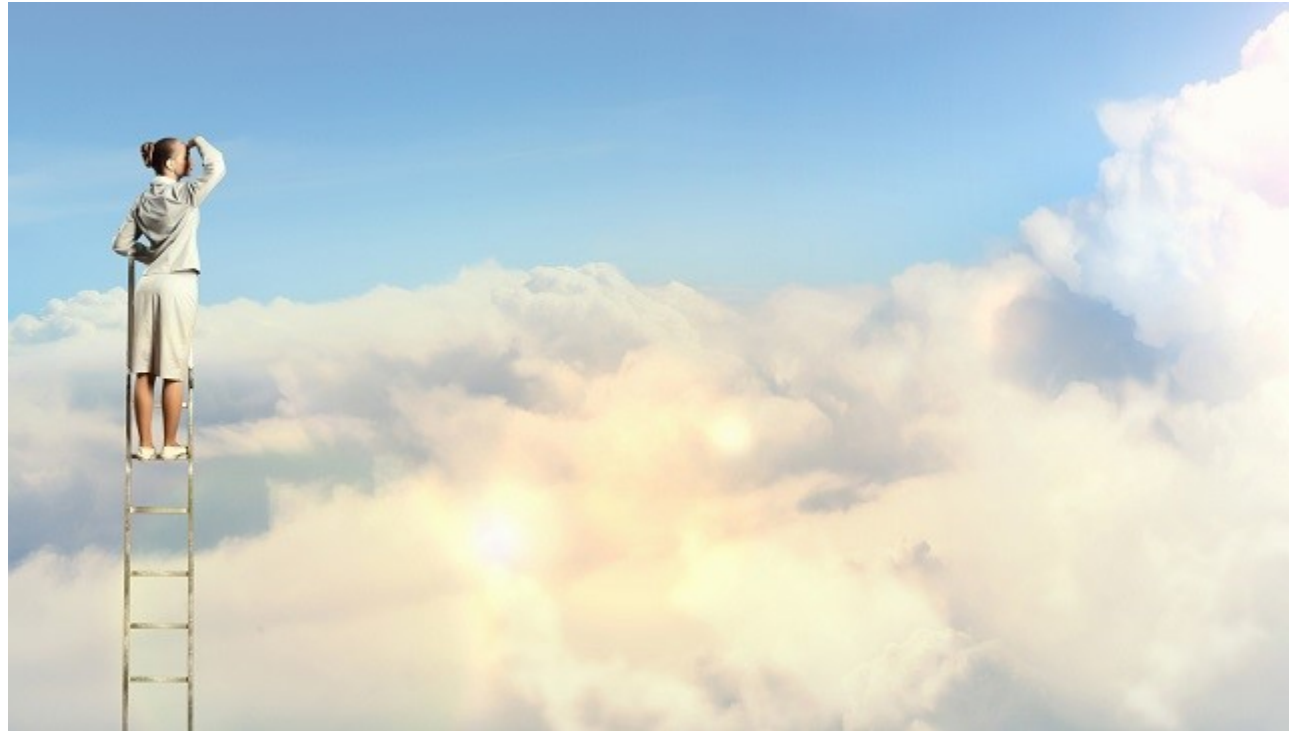

Verhoogde gevoeligheid

Hoe beter het gaat, hoe
harder slecht nieuws opvalt

- Zeldzaam
- Grotere schok

Alles went, ook welvaart,
vrede en voorspoed

Derde wet

*De Wet van het Behoud van Gezeik: hoe goed
het ook gaat met de wereld, de hoeveelheid
gezeik blijft altijd constant.*

Verstokte pessimisten

Schuif je een pessimist een vooruitgangsgrafiek onder de neus, dan begint hij vaak over iets anders te zeuren.

Pessimisme → bewegend doelwit

Het ene kwaad is verwisseld voor het andere.

- Misschien is er minder armoede, maar ondertussen neemt de ongelijkheid wel hand over hand toe
- Minder mensen sterven door honger, maar we hebben wel allemaal obesitas.
- We hebben nu wel vrijheid, maar daardoor kregen we vreselijke keuzestress.
- Zichtbaar racisme is wel verminderd, maar het is vervangen door impliciet of onbewust.

Wat hebben de Romeinen ooit voor ons gedaan?

“Akkoord, maar *behalve* de riolering, de geneeskunde, het onderwijs, de wijn, de openbare orde, irrigatie, wegen, de watertoevoer en publieke gezondheid – *wat* hebben de Romeinen *ooit* voor ons gedaan?”

Pessimisme is schadelijk

Niet zo erg? Is pessimisme misschien *nodig* – om mensen aan te sporen tot actie?

Nee! Leidt tot fatalisme en berusting.

Om de wereld te verbeteren, moet je eerst geloven dat dat *mogelijk* is

- Beste argument voor toekomstige vooruitgang: we *hebben* het al klaargespeeld
- Onwetendheid over vooruitgang leidt tot cynisme

Wie is de grootste mensendoder?

Wie is de grootste mensen*redder*?

Over 1 Billion		
	Scientist	Lives Saved
1	Fritz Haber (Synthetic Fertilizer)	2,720,000,000
2	Carl Bosch (Synthetic Fertilizer)	2,720,000,000
3	Karl Landsteiner (Blood Groups)	1,094,000,000
4	Richard Lewisoohn (Blood Transfusions)	1,094,000,000

Fritz Haber en Carl Bosch

Norman Borlaug

Nobelprijs voor de Vrede

De Vader van de Groene
Revolutie

Word zelf een held van de vooruitgang

We kunnen niet allemaal briljante uitvinders worden

Wat kunnen we wel doen?

- Ellende bestrijden elders ter wereld
- Nog veel marge voor verbetering
- Nooit eerder zoveel opportuniteiten

Effectief Altruïsme

Effectief altruïsme

- Zoveel mogelijk goed doen
- Gegeven beperkte middelen en tijd
- Niet enkel ons hart laten spreken, maar ook ons hoofd

Voor effectieve altruïsten is de bedoeling van liefdadigheid niet om er een warm gevoel aan over te houden, maar om het grootst mogelijke verschil te maken. Goede bedoelingen alleen volstaan niet.

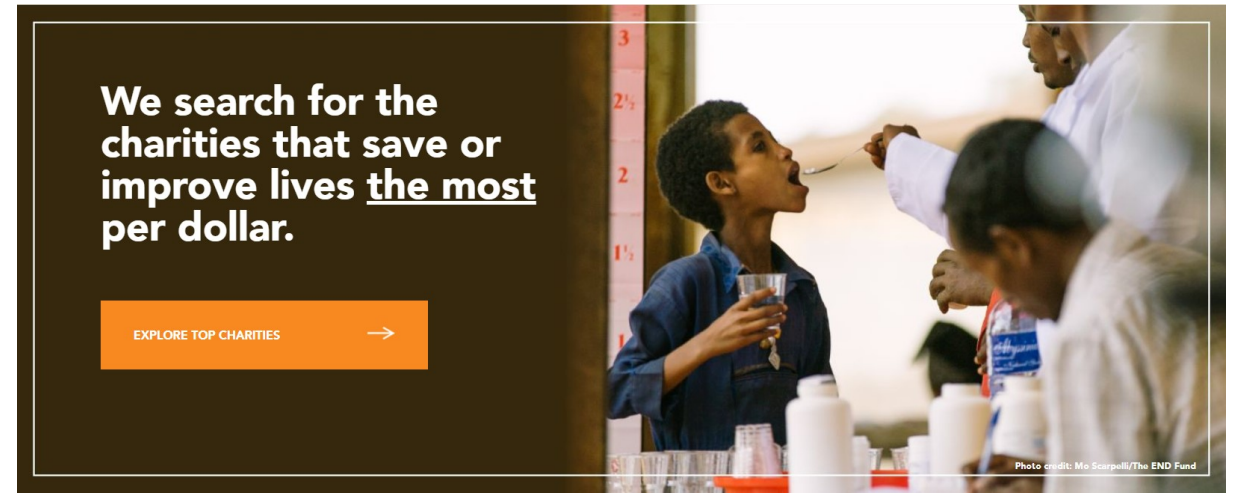

Effective Altruism

Ranglijst van liefdadigheidsorganisaties
(givewell.org)

- Effectiviteit van hun werk soms wel duizendmaal hoger
- Niet de klassieke NGOs
- Groepen die iets specifieks doen en daar heel erg goed in zijn

De beste goede doelen

Against Malaria Foundation:

<https://www.againstmalaria.com/>

GiveDirectly:

<https://www.givedirectly.org/>

List of Top Charities

	Malaria Consortium SEASONAL MALARIA CHEMOPREVENTION PROGRAM ONLY Treatment to prevent malaria in children in sub-Saharan Africa. Malaria is one of the leading killers of children in Africa. Seasonal malaria chemoprevention programs substantially reduce cases of malaria. Read more	DONATE
	Against Malaria Foundation Insecticide-treated nets to prevent malaria in sub-Saharan Africa. Malaria is one of the leading killers of children in Africa. Insecticide-treated nets prevent malaria and are inexpensive — about \$5 per net. Read more	DONATE
	Helen Keller International VITAMIN A SUPPLEMENTATION PROGRAM ONLY Vitamin supplementation to prevent child mortality in sub-Saharan Africa. Helen Keller International supports government-run vitamin A supplementation (VAS) programs. There is strong evidence that VAS programs reduce child mortality. Read more	DONATE

The Pledge

Niet alleen geld beter besteden, maar ook méér geven?

Belofte om levenslang 10% van je inkomen te schenken aan effectieve goede doelen:

<https://www.givingwhatwecan.org/pledge/>

Voor de miljonairs onder de luisteraars:

<https://givingpledge.org/>

Pledging 10% to the Most Effective Charities.

GIVING
what we can

De best mogelijke van alle werelden?

Wie is Dr. Pangloss?

- Personage in Voltaire's *Candide*
- Parodie van G.W. Leibniz

Er zijn problemen

Het kan nóg beter

Onze opdracht: tonen dat Dr. Pangloss nog steeds ongelijk heeft.

We leven **niet** in de beste van alle mogelijke werelden

Er zijn nog veel betere werelden mogelijk

Aanbevolen literatuur

Over de materiële, economische, sociale, ecologische en medische vooruitgang van de mensheid worden de volgende titels aanbevolen:

- *The Rational Optimist: How Prosperity Evolves* (2010) van de Britse journalist Matt Ridley, vertaald als *De rationele optimist. Over de evolutie van welvaart* (Atlas Contact, 2017);
- *It's Better Than It Looks: Reasons for Optimism in an Age of Fear* (2011) van de Amerikaanse schrijver Gregg Easterbrook;
- *The Moral Arc: How Science Makes Us Better People* (2015) van de historicus en scepticus Michael Shermer;
- *Progress: Ten Reasons to Look Forward to the Future* (2016) van de Zweedse historicus Johan Norberg, vertaald als *Vooruitgang. Tien redenen om naar de toekomst uit te kijken* (Nieuw Amsterdam, 2016);

- *Factfulness: Ten Reasons We're Wrong About the World – and Why Things Are Better Than You Think* (Flatiron Books, 2018) van de Zweedse arts en statisticus Hans Rosling, vertaald als *Feitenkennis. 10 redenen waarom we een verkeerd beeld van de wereld hebben en waarom het beter gaat dan je denkt* (Het Spectrum, 2018)

- *Enlightenment Now: The Case for Reason, Science, Humanism, and Progress* (2018) van de Canadese psycholoog Steven Pinker, vertaald als *Verlichting nu. Een pleidooi voor rede, wetenschap, humanisme en vooruitgang* (Atlas Contact, 2018).

In het boek *The Beginning of Infinity: Explanations That Transform the World* (Penguin Books, 2011) ontwikkelt de fysicus David Deutsch een duizelingwekkend kosmisch perspectief op vooruitgang en verlichting.

De historicus Arthur Herman schreef een fascinerende geschiedenis van het 'neergangdenken' in de westerse beschaving: *The Idea of Decline in Western History* (Free Press, 2007).

Nederlandstalige uitgaven:

- *De geschiedenis van de vooruitgang* van de historicus Rutger Bregman (De Bezige Bij, 2013);
- *Groei maakt gelukkig*. Een optimist over vrije markt en vooruitgang van de econoom Peter De Keyser (Lannoo, 2013);
- *En ze leefden nog lang en gezond*. Hoe gezondheid een industrie werd van de arts en epidemioloog Luc Bonneux (Lannoo, 2010);
- *Tegen de angst*. Optimisme als opdracht voor de 21e eeuw van Ralf Bodelier (Inmerc, 2011).

De website *Our World in Data* van Max Roser, een jonge econoom van Oxford University, bevat een goudmijn aan data over menselijke vooruitgang over de hele wereld. De website bevat tientallen fraaie interactieve grafieken en analyses over mondiale armoede, kindersterfte, gezondheid, democratie, infectieziekten, oorlogsdoden, genocides, milieuvervuiling, mensenrechten en onderwijs.

Een andere rijke bron van informatie is de website humanprogress.org.

Over effectief altruïsme

De beweging van het effectief altruïsme is nog piepjong. Het beste pleidooi voor deze nieuwe filosofie is:

- *Doing Good Better: Effective Altruism and a Radical New Way to Make a Difference*, (Guardian Faber, 2015) van de jonge Schotse filosoof William MacAskill.

Wel vertaald in het Nederlands is het boek van de Australische moraalfilosoof Peter Singer, al decennia een gevestigde internationale naam:

- *Effectief altruïsme. 1) Ontdek hoe je het meeste goed kunt doen in de wereld. 2) Doe het* (Lemniscaat, 2017). Dat boek verscheen oorspronkelijk als *The Most Good You Can Do: How Effective Altruism Is Changing Ideas About Living Ethically* (Yale University Press, 2015)

De Vlaamse moraalfilosoof Stijn Bruers schreef recent ook een helder en toegankelijk boek over effectief altruïsme: *Beter worden in goed doen. Vergroot je impact met effectief altruïsme* (Academia Press, 2018).

De website van Giving What We Can: www.givingwhatwecan.org.

De website van Give Well, die een up-to-date ranglijst van de effectiefste doelen bevat: www.givewell.org.

Hier kun je The Pledge ondertekenen: www.givingwhatwecan.org/pledge.

Er is ook een opstapje genaamd 'Try Giving', waarbij je zelf een streefdoel kiest, bijvoorbeeld 5 procent de komende zes maanden. De website bevat een handige tool waarmee je je eigen bijdragen kan ingeven en bijhouden. Maak een account aan, geef je jaarinkomen op, en de app berekent zelf hoe ver je nog verwijderd bent van je streefdoel. Schenken kan rechtstreeks via kredietkaart of PayPal, of via overschrijving.

In België zijn donaties aan de Against Malaria Foundation (AMF) en andere effectieve goede doelen fiscaal aftrekbaar via de Koning Boudewijnstichting, zie eavlaanderen.org/fiscale-aftrekbaarheid.

Ook in Nederland zijn donaties aan de AMF en andere effectieve doelen fiscaal aftrekbaar (ANBI-status), zie effectiefaltruisme.nl/beter-goed-doen.

Colofon

Home Academy Publishers geeft hoorcolleges uit voor thuis en onderweg. Direct te downloaden of onbeperkt te streamen in de Home Academy Club. Interessante onderwerpen, van geschiedenis tot natuurwetenschappen, voorgedragen door boeiende sprekers. Zo kunt u kennis opdoen in de auto, in de trein, op de fiets of thuis op de bank. Download de Home Academy app voor het beluisteren van onze hoorcolleges op een smartphone of tablet.

Kijk verder op www.home-academy.nl

Uitgave	Home Academy Publishers Middelblok 81 2831 BK Gouderak Tel: 0182 - 37 00 01 E: info@home-academy.nl
Opname	Sandro Ligtenberg (Wetteren, november 2019)
Stem inleiding	F.C. van Nispen tot Sevenaer
Muziek	Cok Verweij
Mastering	Frits de Bruijn
Vormgeving	Floor Plikaar

© Hoorcollege Copyright 2020 Home Academy Publishers B.V.
ISBN 978 90 8530 196 7
NUR 77, 78

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, uitgeleend, verhuurd, uitgezonden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door (foto)kopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaand schriftelijk toestemming van de uitgever.